

Plots gaat het eindexamen over onze koloniale geschiedenis in plaats van Hitler-Duitsland

Dit jaar was het havo-eindexamen geschiedenis een grote verrassing. Zo groot dat havisten hierdoor misschien hun diploma mislopen, concludeert Daan Krahmer.

Daan Krahmer (docent geschiedenis en schrijver), 26 mei 2023

Kansengelijkheid, daar draait het toch om in het onderwijs? In Sander en de Brug, een bestseller met een pleidooi voor een eerlijker Nederland, zegt Sander Schimmelpenninck over het onderwijs. “Wat mij betreft is het volstrekt duidelijk dat daar kansengelijkheid begint”. De opiniemaker lijkt hierin op één lijn te staan met het Cito: “Vanuit onze gedrevenheid voor gelijke kansen voor iedereen ontwikkelen we toetsen en examens.”

Maar voor een instituut dat gelijke kansen tot drijfveer maakt en ‘objectief’ wil toetsen, maakt het Cito merkwaardige keuzes. Havisten kregen onlangs te maken met een verrassend eindexamen geschiedenis, dat andere onderwerpen aansneet dan waarop ze waren voorbereid. Sindsdien regent het klachten bij Laks, de belangenbehartiger van middelbare scholieren. Hoewel vakinhoudelijke vernieuwing broodnodig is, hebben de klagende leerlingen gelijk.

Het heeft alles te maken, zo lijkt het, met een nieuwe politieke wind. Dit schooljaar werd het Nederlandse geschiedenisonderwijs brandpunt van het heden. Namens de regering bood premier Rutte zijn excuses aan voor de slavernij-geschiedenis, waarna een debat op gang kwam over het sterk verouderde en eenzijdige onderwijskundige curriculum.

Er verscheen een gedegen onderzoek van de commissie-Bussemaaker over het gebrek aan kennis over ‘de koloniale geschiedenis in Nederlands-Indië’. Zestig prominente historici schreven er in NRC een open brief over aan de ministers van onderwijs. Die media-aandacht heeft ook Cito bereikt, dat bij zichzelf te rade lijkt te zijn gegaan en kwam met een verrassend havo-eindexamen geschiedenis.

Het lijkt op een statement

Het examen omvat 25 vragen, waarvan 11 betrekking hadden op koloniale geschiedenis (44 procent), zes behandelden het slavernijverleden (24 procent) en vijf gingen over abolitionisme (20 procent). Het lijkt alsof de examenmakers een statement willen maken: perspectieven die jaren onderbelicht bleven, moeten nu tot de bagage worden gerekend van havisten en worden geëxamineerd. Staat mooi, op de vooravond van Ketikoti 2023, 150 jaar na de afschaffing van de slavernij.

Er is één probleem: het houvast voor leerlingen. Slechts zeven van de 49 kenmerkende aspecten (14 procent van de leerdoelen in de bovenbouw) hebben in zekere mate betrekking op kolonialisme en slavernij. De examenverdiepingen, de historische contexten, gaan in schooljaar 2022-2023 over Duitsland in de vorige eeuw en het naoorlogse Nederland. Deze leerstof komt er in het examen nogal bekaaid vanaf (geen vraag over antisemitisme, de Holocaust of Hitlers Duitsland, waar onze leerlingen hard op studeerden?) én wordt, in het geval van Nederland, grotendeels bevraagd in de context van (de)kolonisatie en slavernij.

Gelukkig bestaan 14 van de 25 vragen uit bronvragen: vijf afbeeldingen en negen tekstfragmenten. De leerlingen die een mooie voldoende gaan scoren beheersen de ‘basisvaardigheden’ lezen en schrijven. De antwoorden kun je, met begrijpend lezen, uit de examenbijlagen halen. Acht andere vragen zijn te beantwoorden als je de gegevens uit de vraag nauwkeurig doorneemt. Leerlingen die goed zijn in geschiedenis – historisch kunnen denken en verbanden leggen – maar minder aanleg hebben voor de basisvaardigheden lezen en schrijven, maken minder kans op slagen.

Mijn leerlingen vragen waarom Ali B in het lesboek staat als voorbeeld van de multiculturele samenleving. Waarom er bijna geen aandacht is voor de geschiedenis van Indonesië. Waarom ze niets leren over vrouwelijke voorbeelden in een leerboek vol mannen. Het voelt als fietsen op leeglopende banden. Fijn dus dat Cito geen ivoren toren blijkt en kiest voor vakinhoudelijke vernieuwing. Wel onhandig dat die in een eindexamen wordt doorgevoerd. Het gaat mede bepalen of leerlingen een havo-diploma krijgen.